

Lövsatsningen på Christinehof efter Carolas stormvindar

Barockslottet Christinehof är värt ett besök av många anledningar. Slottets historia är intressant och området har många fornlämningar från bronsåldern och inte minst kulturlämningen alunbruket. Det erbjuds olika guidade visningar i den 1000 hektar stora Ekoparken men man kan också gå på egen upptäcktsfärd. Skånes högsta vattenfall kan ses vid Hallamölla. Stora våtmarker och naturbetesmarker finns och många andra natur- och kulturupplevelser i form av urgamla jätteträd med unika lavar och mossor, fladdermussafaris mm.

Alunbruket i Andrarum

Fina små korsvirkeshus påminner oss om skånsk byggkonst. På 1700-talet bröts alunskiffer i Andrarum i så hög grad att byn vid mitten av århundradet var lika stor som halva Malmö. Slottet och Andrarums alunbruk är ett välkänt mål för oss skåningar som vill visa våra utombys gäster delar av det skånska kulturarvet och samtidigt ge riktigt fina naturupplevelser. En promenad går bra med både barnvagnar och rollatorer, även om det inte var aktuellt den fina novemberdag då Skånes Skogs- och Betesvårdsförening genomförde sitt årliga höstprogram. Medlemmarna träffades på Christinehofs slottscafé för frukost och information om dagen och dess innehåll. Många och omväxlande frågor kom upp kring aktuella möjligheter och hinder i skogsskötseln på ägor. Kring lövsatsningen i synnerhet.

En och en halv procent av Skånes yta

Vad vill man uppnå? Med en så stor totalareal som Högestad & Christinehof Förvaltnings AB äger (13 000 ha varav 8000 ha under Christinehof) och med drygt 30 anställda gäller det först och främst att ha kontroll på ekonomin och att sprida riskerna – inte minst inom skogsbruket.

Skog och jordbruk är bas för verksamheten. Därtill kommer andra viktiga verksamhetsområden: viltvård, miljövård, fastighetsförvaltning och besöksnäring. I företaget ingår Ekoparken med sina välvårdade kulturmiljöer, där en tidigare utdikad monokultur av barrträd har omvandlats till en artrik myllrande våtmark (25 ha) sedan drygt tio år.

Termen ”En levande landsbygd” med mångfald är verkligen en vision och affärsidé för ägarna. De ser det som ett uppdrag från förfäderna att bevara och utveckla de värden som finns, berättade skogsförvaltaren Christian Holst. Han är sedan drygt fyra år ansvarig för skogen och viltvärden, där totalt nio personer arbetar såsom jägaren ”åldermannen” Håkan

Lindgren, skogsteknikern Per Andersen, en viltmästare, en traktorförare, tre manuella huggare och en med verkstadsarbete.

Nytänkande bekräftat av Carola

Efter stormen "Carola" 1999 (decemberorkanen som i Danmark kallas århundradets värsta) med enorm förödelse, fick man bekräftelse på planerna att minska andelen barrskog från forna 70 procent till numera drygt 50 procent. Förändringen har huvudsakligen varit i bok, björk och ek. Detta har naturligtvis skett i etapper. Ågarnas vilja kring skogsbruket är viktig.

"När det gäller ekonomi så växer gran relativt snabbt, avkastningen är oftast god men den är stormkänslig. Generellt sett är det riskfyllt att satsa på enbart ett träslag, särskilt i södra Skåne där vi har flera möjligheter", menade Christian.

I samband med omställning av skog är det en mängd aspekter att ta hänsyn till såsom markens beskaffenhet, topografi, vindriktning, träslag, självföryngring eller plantering, frost, torka, viltförekomst, risken för skadeinsekter etc. Många frågor att ställa sig! "För att förbättra den biologiska mångfalden vill vi kanske ha blommande träd. Vilka i så fall? När ska de blomma? Det är nästan ingenting som är alldeles självklart."

Vi gör en åktur runt de stora markerna och stannar vid olika typer av planteringar där informationen och diskussionerna fördjupas.

Viltet och nyplanteringar

En del av nyplanteringar behöver hägnas in för att undvika för stark viltbetning. Även i detta fall finns många hänsyn att ta. Man måste fundera över hägnets sträckning. Det aktuella området är 46,7 hektar och hela har varit inhägnat.

"Vi försöker undvika att skära av en viltväxel i 90 grader. Viltet viker inte gärna av sin invanda stig utan försöker då ta sig in i hägnet. Bättre att försöka lägga hägnets sträckning längs den stig viltet brukar röra sig eller åtminstone på snedden."

"För att kunna kontrollera stängslet behöver man ha en fri zon utanför på några meter. Det fungerar ofta bra längs en skogsväg, men då har vi utseendet och tillgången till marken att ta hänsyn till. Hägn stänger ju ute oss också", sa Christian. "Dessutom har vi kostnaderna både för att sätta upp det och ta ner det. Förutom detta är det svårt att ta sig in i och ut ur hägnet i samband med röjning och gallring."

Hur har det gått?

"Mycket är bra men det finns också sådant vi inte är nöjda med." Vid ett stopp sa Christian: "Titta här, lärken som amträdd till eken har växt rejält men hägnets storlek har gjort att man inte kan röra sig därinne utan GPS. Löv är otroligt skötselintensivt. Vi har behövt hjälpplantera tre år i följd. Dessutom är vår erfarenhet att när lärken väl har etablerat sig är det inte lönt att försöka hjälpplantera med ädellöv. Duger föryngringen inte kan man behöva göra om den helt."

"Om amträden inne i hägnet växer snabbare än önskvärt - i förhållande till lövet som vi vill få fram - hur hanterar vi det? Hybridasp och poppel är till exempel mycket svåra som amträdd. De växer alldeles för fort och kräver skötsel i form av röjning även när de avvecklats som amträdd. Detta för att de slår så många skott."

Ståndortsanpassning

”Även om eken kan växa lite varstans har den stora krav på mark och klimat om den ska producera bra. Här ser man vikten av ståndortsanpassning. För att bli sågbart virke vill den gärna ha rörligt markvatten och ett djupt jordlager med lera som här. Men detta var inte röjt tillräckligt tidigt och det inverkar på eken som behöver ljus. Vi var tvungna att märka ut stammarna och snitslade dem som absolut inte fick skadas i samband med gallringen av amträden. Som det ser ut nu blir nog både eken och boken riktigt bra framöver”, menade Christian.

Fläckvis markberedning

Nästa stopp är ett hägnat område på 4,9 hektar. Markberett i fläckar med skopa framför allt av hänsyn till fornminnen. Inte mindre än 7250 ekplantor har satts på toppen av den fina tuvan med bra packning som bildats vid markberedningen. Som amträdd har 4250 tallplantor satts. Två rader ek och en rad tall – inte av något annat skäl än att det ska bli möjligt att hitta plantorna i början. Här gäller det att aktivt se till att det inte blir några luckor och att i så fall hjälpplantera direkt.

Egen kunnig grupp

Vi har egna manuellarbetare och en gallringsgrupp som i stort hugger hela året”, berättade Christian. ”Det är nödvändigt för att hinna med. Gruppen hittar överallt. Det sparar mycket tid och kraft. Det är även viktigt att hålla hög kvalitet och kunskapsnivå hos plantörerna så att det inte slarvas med ömtåliga rötter som tillåts ligga i solen.”

Viltvård

Dagen avslutades med visning av viltåkrar och en engagerad diskussion (ibland mycket detaljerad pga medlemmarnas alla frågor) om jordbruket och om hur man löst problem med viltbetning.

Håkan Lindgren och Christian Holst berättade och ledde visningen. ”På 0,6 procent av arealen odlas spannmål. De odlade fälten är allt emellan 0,2 till 15 hektar stora. Foderraps och blastrovan är bäst mot ogräs. Vi har stora eller små fält med foderrovor och vall i en charmig blandning. Fristående ekar och asp med sly i kantonerna.

Viltvården ser vi som en nödvändig länk mellan skogsbruket och jordbruket. Vi har bra viltvatten. Lähäckar har planterats som skyddande stråk för viltet och markerna. I samma syfte har träd och buskage lämnats kvar mellan remiserna (viltskyddsområdena). För att komma ifrån viltbetning väljer vi ut lämpliga platser och grödor som drar ett visst vilt från vissa marker. Olika vilt föredrar ju olika grödor.

Jakten är en del av viltförvaltningen. Klövviltet inventeras och begränsas kontrollerat, men det är klart att vi har skador. Man får komma ihåg att jakten har ett värde och att viltskador alltid kommer att finnas. Vi behöver däremot se till att de hamnar på acceptabla nivåer.”

Naturvård

”Det gäller att se helheten sa”, Christian Holst, ”och stor hänsyn tas till naturvården.” Han berättade att mer än 2200 hektar mark med höga natur- och kulturvärden skyddas av Natura 2000, eller är avsatta som naturreservat. Det finns långsiktiga målsättningar om att inte enbart bevara de värden som finns utan att också restaurera och skapa nya livsmiljöer för många olika arter.

Som exempel nämndes olika slags mer allmänna spridningskorridorer mellan biotoper avseende rinnande vatten eller alkärr. Mer specifikt nämndes anlagda stråk av honungsört för humlor som görs i samband med viltåkrar (vilket ger 500 kg nektar per ha och år).

Tekniken till hjälp

Frågor ställdes naturligtvis på hur man hinner sköta allt detta. Svaret är att de anställda kan och vet vad de ska göra. Det gäller dessutom att ha starka maskiner av god kvalitet! ”Vi söker alltid efter nya kompletterande redskap. För åkrarna har vi till exempel en tallriksharv som fixar dubbla arealen på halva tiden! Den måste ni som är intresserade se!” Och till sist: Den egna verkstan är otroligt viktig. ”Vi har kompetensen här på hemmaplan.”

Lena Lannerheim